

Střípky z minulosti ... 2. světová válka ve vzpomínkách pamětníků z Bojanova a okolí – 1. část

„Dědo, prosím, vypravuj...“ Takhle jsem zpravidla jednou za čas žadonila na návštěvě u svých prarodičů v Deblově. Můj dědeček František Chvojka, to byla studnice vzpomínek. Někdy si říkám, jestli to nebyla právě ona zajímavá vyprávění, která mě přivedla k lásce k minulosti, dějinám. K nejoblíbenějším historikám patřily samozřejmě ty, jež se odehrávaly za druhé světové války. Nám dětem připadalo děsně dobrodružné, že se děda na konci války coby osmnáctiletý frajer projížděl na bratrově číze (pro mladší ročníky: ČZ motocykl, výrobce: Česká zbrojovka) mezi utíkajícími Němci nebo že se zúčastnil zatýkání rodiny Kolářových gestapem. Krutost, strach a beznaděj, které s sebou válka přináší, na nás začaly z vyprávění doléhat až s přibývajícím věkem.

Jsem moc ráda, že i v Bojanově a okolí se ještě najdou pamětníci či jejich potomci, kteří jsou ochotni se se mnou o své vzpomínky podělit.

V Horním Bezděkově patřil mezi výborné vypravěče pan Josef Sadílek. Neobyčejný příběh pana Sadílka mi přiblížil jeho syn Ladislav Sadílek.

„Před Vánoci roku 1943 přišlo tatínkovi předvolání od německých okupačních úřadů. Jako příslušník ročníku narození 1924 byl povolán k nuceným pracím pro Velkoněmeckou říši. Začátkem ledna 1944 spolu s dalšími totálně nasazenými musel odcestovat zvláštním přímým transportem z pardubického nádraží do Mnichova v Bavorsku, kde se v tehdejší letecké továrně BMW vyráběly motory pro vojenská letadla válečné Luftwaffe. Byl rád, že se nemusel plně podílet na montáži leteckých motorů, ale jako zručný kolář byl čím dál častěji zařazován do čety nepřetržitě opravující jejich rozsáhlé dřevěné lágry na Riesenfeldu a Leopoldstrasse poblíž fabriky BMW, v místech, kde nyní stojí olympijský stadion.

Zde také podstoupil pro nás těžko představitelná psychická muka téměř dennodenního bombardování továrny. V uličkách mezi jednotlivými řadami ubikací byly v zemi vyhloubeny primitivní protiletecké kryty pažené prkny a kryté jen dřevěnými kulány, na kterých byla naházena vykopaná hlína. Detonace byly tak silné, že tlaková vlna každého bližšího výbuchu vyrážela prkenné dveře krytu, takže se kluci vždycky po celou dobu náletu střídali po dvou, opření o dveře zády, aby je udrželi v pantech. Ztráty na životech byly obrovské. Kolikrát tak po dobu dlouho trvajících náletů umíral, se nedá spočítat, ale jak táta říkal, stav bezvědomí přicházel vždy těsně před dopadem každé bomby, která se po celou dobu svého letu ohlašovala pronikavým pískotem.

Jistým vysvobozením bylo přidělení do čety, která na jaře roku 1944 jezdila každý den vlakem do lesů u Garmisch – Pater – Kirchenu na bavorsko-tyrolských hranicích, kde ručně těžila dřevo. Tehdy se na bombardování Mnichova většinou dívali jen z dálky. Trasa vlaku, kterým do Garmisch – Pater – Kirchenu denně cestovali, vedla v jednom místě těsně vedle zdi koncentračního tábora Dachau. V Dachau byli zavřeni především kněží a inteligence. Klukům se v nestřeženém okamžiku několikrát podařilo hodit z okna jedoucího vlaku vězňům přes zeď kus chleba.

Po zničujícím náletu na podzim roku 1944, když v Mnichově nastal chaos, se táta ještě se dvěma kamarády rozhodl pro útěk. Při přechodu protektorátní hranice na české straně Šumavy však byli německou hlídkou zadrženi, několik dnů věznění a vyslýchání ve Volarech a poté eskortování do nádražní cely v Pasově na bavorsko-rakouských hranicích.

S jejich návratem do Mnichova úřady nijak nespěchaly, neboť jak fabrika BMW, tak i lágry totálně nasazených byly v troskách. Ve veliteli nádražní policie v Pasově, starém bělovlasém pánovi, na kterého táta vždycky s vděčností vzpomínal, se poté na jejich prosby hnulo svědomí a klukům vydal jejich zadržené průkazy, aby se mohli dojít do města pořádně najíst. Ještě šel s nimi před nádražní budovu ukázat jim, kde dostanou laciné jídlo bez lístku... Musel vědět, že se kluci nevrátí! Tatínek vždycky říkával: „Za války byli Němci dvojí. Byli Němci špatní a byli Němci dobří. Byli Němci, kteří z různých důvodů sloužili totalitnímu režimu, ale byli i Němci, kteří zůstali lidmi, i když to pro ně zrovna nebylo výhodné a snadné.“

Druhý pokus o návrat domů se již podařil. Místní okupační úřady v Pardubicích o posledním zničujícím náletu na Mnichov už věděly, takže tatínka dále netrestaly a po dohodě s Mnichovem ho zařadily na nucené práce do německé firmy Klekner v Ústí nad Orlicí, kde se prováděly generální opravy stejných leteckých motorů, jaké se vyráběly v Mnichově. Zde pracoval až do konce války. Viděl zde i transporty vězňů koncentračních táborů na otevřených nákladních vagónech, neustrojených, za chladného počasí. Viděl, jak mrtví vězni byli z vlaku vyhazováni na násep podél trati. Dnes jsou pohřbeni v hromadných hrobech na hřbitově v Dlouhé Třebové.“

Pokračování příště.

Panu Ladislavu Sadílkovi velmi děkuji za to, že mi dovolil zveřejnit nevšední příběh svého tatínka, který tak poutavým způsobem zaznamenal.

Lenka Simonová